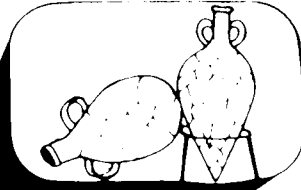

חדשות מן העבר

ליקט והביא לדפוס: שלמה דורי, מוזיאון וארכיון הרפת, יפעת

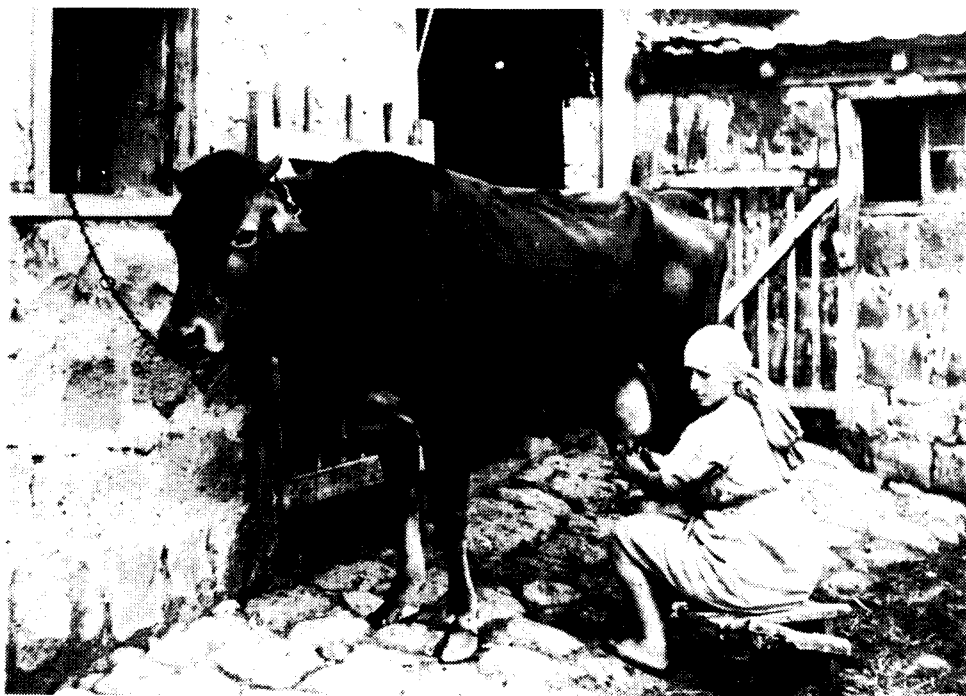
אין כל מחיר בשוק. לפעמים מוטב שהחלקאים יעלו את העגלים על שולחנם, כי גם אז תהיה הנאה מהפיטום, בעלת ערך כלכלי רב, אם יחשבו את מחיר ק"ג בשר משובח 60–70 מא"י (לעומת בשר בעל איכות ירודה, שמשלמים עבורו 90 מא"י/ק"ג), יכניס עגל בן שבוע 4 לא"י במקום 1.25 לא"י היום."

לשאלת ההזנה: ההמלצה היא להרבות בהזנה בגידולי מספוא משובחים כתלתן, תירס ירוק וסלק ולצמצם עד מינימום את האבסת המזון המרוכז. בעונת התירס והסלק להגיש מזון מרוכז עשיר בחלבון (280–300 גרם חלבון לק"ג). במשקים באזורי שדות-בעל יכולים להימנע מהגשת מזון מרוכז רק באביב, אך ביתר העונות (של שחת, תחמיץ, סלק) יגישו ק"ג אחד מזון מרוכז לכל 4 ק"ג חלב, בערך. אם מחיר השחת יהיה גבוה בשוק, כדאי למכור חלק ממנו ולהשאיר רק (!) 1 טון לראש מבוגר ולספק חלק מהמנה מקש ותבן ומרעה בשדות שלף. לא נורא, אם התנובה תרד קצת (!). מעניין, שלמעשה מתחשב כבשנה בתופעה של "גדילת פיצוי" לגבי עגלות גדולות. לאלה הוא ממליץ להגיש רק מספוא גס וכותב: "אין לחשוש הרבה, אם ירזה הגידול או שתואט התפתחותו בעונה דלת מספוא, כי עם בוא שפע באיבוס, עשויות העגלות אלה להודרו בגידולן ולהשיג את אשר החמיצו בתקופת רווין."

מדיניות הזנה זו אומנם תפחית את התנובה מ־4000 ק"ג לפרה ל־3000 ק"ג, אך עיקר התועלת היא בהפחתת הוצאת מזון לקניית מזון מרוכז. המזון המרוכז הוא אומנם זול יותר מאשר הגס המיוצר במשק, אך יש בתנאים דאז עדיפות להקטנת הוצאת כספים במזון מחוץ למערכת המשק. להלן ממליץ כבשנה לשלוח ל"תנובה" רק שמנת ואת החלב הרזה להשאיר

המשבר בשיווק החלב וחוסר תעשייה מסודרת תוארו ברשימה הקודמת. לעזרת משק החלב בארץ נחלצה ההדרכה, אשר ניסתה לעזור לייצרנים על ידי יעוץ מקצועי, כיצד לשרוד במצב הקשה. ב־1938 הופיע ב"השדה" מאמר מפורט של יעקב כבשנה (עצמון) על הדרכים לעמידה בתנאים הקשים. המאמר "הוראות לכלכלת הרפת לאור המצב הקשה בשיווק החלב" מביא שורה של עצות. ראשית הוא קובע, שמחיר ליטר חלב הגיע לשפל של 10 מא"י (מיל ארצישדאלי, החלק האלף של לירה דאז) נטו ואין לדעת, אם זה סוף הירידה ומתי תיפסק. כוח הקיבול של השוק הולך ומצטמק ולעומת זאת הייצור עולה והולך. הוא מציע צימצום העדרים מתוך ברירה אינדיבידואלית קפדנית. כל הפרות "הנחשלות" יש להוציא מהעדר. על אלה נמנות: ירודות תנובה בחלב ובשומן, רגישות למחלות כגון שילשול כרוני, קדחת, מגיבות לשחפת, הפלה מידבקה, מתקשות בהתעברות, חולות עטין וקפריזיות באופיין, וכל זה כולל אפילו מצטיינות "בתנובה טובה" (בגבולות 4000 ק"ג חלב לשנה).

העצה השניה נוגעת להקף עדר העגלות. יש לגדל רק מהורים משובחים ביותר (אב ואם גם יחד) ואין לחשוש בפני צימצום השגר, גם אם המצב יביא לצימצום העדר בשנה הקרובה. יש גם הוראה לא לגדל עגלות ממבכירות, כי יש צורך לבחון את המבכירה בתקופת חליבתה הראשונה כדי להיווכח, אם היא ראויה לשמש אם בעדר הפרות. את העגלות הפסולות לגידול רצוי לפטם בחלב רזה, במנות גמוכות יותר מאשר לעגלים. "אין לחשוש מקשיים המופיעים או יתגלו בשיווק עגלים ועגלות מרבק. עצם ריבוי הבשר באמצעות הפיטום יש לראות כהכנסה נקיה למשק, בשעה שלעודפי חלב רזה

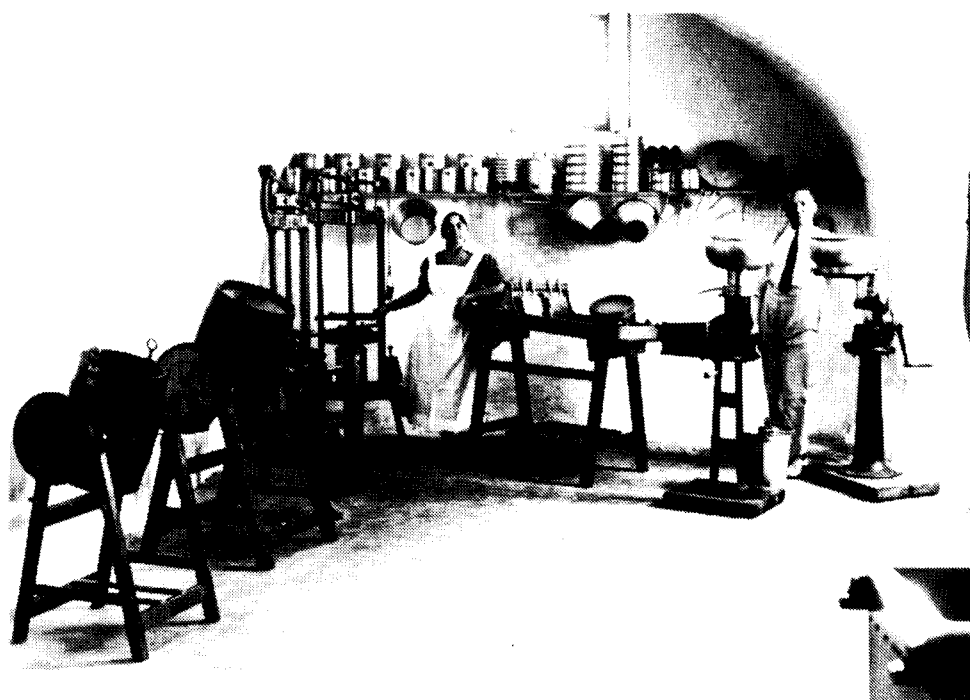
חליבה ברפת של חוות כנרת 1917.

אנשים, 300 י"ע של בהמות; 46 י"ע לפרה, 5 י"ע לעגלה. במשך השנה הוצאו מהרפת 13 פרות במחירים, אשר נעו בין 13 לא"י ל-18 לא"י. צפויה כניסת 11 מבכירות במשך השנה. מעניינים המחירים: 1 ל' חלב 12 מא"י, 1 טון מזון מרוכז 7 לא"י, 1 טון תחמיץ תירס 1.400 לא"י, חציר יבש 1 טון 1.400, 1 טון קש 1.600 לא"י, עגל בן שבוע 1.600 לא"י. יש חשבון של הוצאות לביטוח ועזרה וטרינרית, הובלה, מים, חשמל, ו-7% הוצאות כלליות, הפחתות (דומם וחי), בקיצור תחשיב כמעט מושלם. לבסוף מחושב הרווח הנקי אחרי תשלום 320 מא"י עבור ימי עבודה, בס"ה 15,600 לא"י.

במשך כל השנים היו המשקים ערים לתמורות הכלכליות והשתדלו לסגל את התנהגותם בשטח ההזנה, הטיפוח, הממשק וההשקעות למצבים השונים. אך לא היתה שיטה אחידה של סיכומים וניתוח התוצאות, היה קשה לעשות השוואות בין משקים ובין גישות שונות.

להזנת החקלאי, עגלות ולול. חלב מלא לשלוח רק במידה והמחלבה זקוקה לשיווק חלב שתיה. יחסכו כך גם הוצאות הובלה. עם הוויתור על תנובה מקסימלית ממליץ כבשנה לשקול מעבר לשתי חליבות במקום שלוש וצמצום השקעת ימי העבודה. הוא ממליץ לשקול שותפויות בין משקים בשימוש בפרים ועל ידי כך שימוש יותר רציונלי בהם ולצמצם את מספרם. יש לשקול קימוצים מקסימליים בהשקעות חדשות ולדחות אותן לימים טובים יותר.

בחוברת העשור לקב' גבת, אשר הופיעה ב-1936, מביא חיים גבתי תחשיב ענף הרפת בגבת לקראת 1937. זהו תחשיב, שגם היום תמחירנים ורכיזי משק לא עושים אותו בצורה שונה. המדובר הוא בעדר המונה 68 פרות, 24 עגלות גדולות, 25 עגלות קטנות, פר אחד ועגל לרבייה אחד, ביחד 119 ראש. הייצור של העדר 251,000 ליטר חלב. השקעת עבודה 3300 י"ע

המחלבה של שמואל אהרונסון זכרון יעקב 1916.

פרישתו של ד"ר לווה, על ידי ד"ר יצחק רמר ושימש חומר הדרכתי ולימודי רבי-ערך בקבלת החלטות וניהול העדרים. היום מלאו למפעל זה 30 שנה. אנחנו מברכים את ד"ר יצחק רמר על עבודתו המצויינת, אשר ביצע במשך 30 השנים האלה. היום הצטרפו לעבודה זו אזורים נוספים (אזור גרנות, עמק-הירדן, בית-שאן, העמק המזרחי ועוד). עם יציאתו של יצחק רמר לגמלאות מוקדשות לו הרשימות האלה. אנו מאחלים לך יצחק, כל טוב ומקווים, שתמשיך במפעלך המבורך גם בעתיד, אם גם בצורה אירגונית שונה.

הדברים השתנו בסוף שנות החמישים, כשד"ר לווה ותלמידיו ושותפו לעבודה יצחק רמר החלו בבדיקה כלכלית של ענף הרפת והלול במושבים אחדים. בשנת 1961 נבדק על ידי הצוות הזה בפעם הראשונה ענף הרפת בקיבוץ (יפעת). שנת 1960 נבדקה לפי שיטה, אשר עיבדה ד"ר לווה וד"ר רמר. נותח המצב של כל שלוחה (פרות, עגלות, עגלים), מספוא, מחסן תערובת, בוקרו חשבונות בהנהלת החשבונות, נותחו נקודות תורפה של הענף וכיווני הפיתוח והשינוי הרצויים. מאז הצטרפו למפעל משקים קיבוציים רבים והתחילו גם השוואות בין המשקים, בעיקר בעמק המערבי. המפעל הזה פותח, אחרי